

Šta govore vojni dokumenti

Author: IWPR
ICTY

Dan 277-278

Mnogi smatraju da su optuženici u nirmberškim procesima osuđeni na osnovu njihovih vlastitih dokumenata. Za sada se čini da je posle ratova u Jugoslaviji ostalo relativno manje dokumenata nego nakon Drugog svetskog rata, ali ih ipak ima, pogotovo iz vojnih izvora. Ove sedmice je tužilaštvo u predmetu protiv Slobodana Miloševića dovelo svog veštaka za vojne analize koji je pretstavio izveštaj koj je sastavio na osnovu analize obimne vojne dokumentacije do koje je došlo Tužilaštvo.

Rejnod Thunens (Reynaud Theunens) je bio analitičar za balkanska pitanja u belgijskom ministarstvu odbrane od 1992-e do 1999-e godine. Bio je u nekoliko misija Ujedinjenih naroda na Balkanu, uključujući i u UNPROFOR-u, u Hrvatskoj. Nakon toga je radio u vojnoj informativnoj službi Belgije, a od 2001-e godine radi kao vojni analitičar u Kancelariji tužilaštva Međunarodnog suda u Hagu.

Thunens je analizirao ulogu koju je JNA, odnosno VJ, igrala u ratovima u Hrvatskoj i u Bosni. Posebno je analizirao komnadnu odgovornost i odnose između JNA/VJ i drugih naoružanih grupacija.

Svedok je objasnio da su se ciljevi JNA vremenom menjali. Na početku je njihov cilj bio očuvanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta SFRJ. Već krajem 1991-e, kada se JNA pretvorila u pretežno srpsku vojsku, cilj više nije bio očuvanje države, nego konsolidovanje srpske kontrole nad oblastima koje su kontrolisali Srbi.

Kada je Hrvatska pripremala otcpljenje od SFRJ, lokalne policijske i jedinice Teritorijalne odbrane (TO) su se pocepale po nacionalnoj liniji. Slično se desilo i sa JNA. Thunens je napisao: 'Naređenja i uputstva od ostatka Predsedništva Jugoslavije, Vrhovne komande i Generlaštaba ukazuju da je barem de facto JNA prestala da bude Armija SFRJ, i da se vremenom pretvorila u mahom srpsku vojsku, koja je služila interesima Srbije.' Neki od Hrvata oficira i vojnika JNA su prešli u Hrvatsku gardu, koja se kasnije pretvorila u Hrvatsku vojsku.

Tako transformirana JNA se spojila sa lokalnim srpskim snagama, obučila ih je i opremila. JNA je preuzela i komandu nad tim grupacijama, zaključio je svedok na osnovu dokumenata koje je proučio. 'Postoje dokumenti iz kojih se vidi da su lokalne srpske jedinice i osoblje Teritorijalne odbrane bili pod jedinstvenom komandom i kontrolom JNA.' Dokumenti takođe ukazuju da je JNA organizovala operativne i taktičke jedinice sastavljene od pripadnika TO (kasnije Armije Srpske Krajine), srpske Teritorijalne odbrane, JNA, dobrovoljaca i pripadnika paravojnih jedinica.

Govoreći o količini, vrsti i organizaciji pomoći koju je JNA pružala snagama RSK, svedok je rekao: 'Pomoć koju je pružala JNA bila je određena i odobravana na najvišem političkom vrhu SRJ.' U SFRJ, najviše političko telo bilo je zajedničko Predsedništvo, a u kriznim situacijama i Vrhovni savet odbrane. Ranije izneti dokazi pokazali su da je Milošević kontrolisao oba ova tela. Šta više, zaključio je Tunens, 'ima primera gde se vidi da je Slobodan Milošević, predsednik Srbije, učestvovao u odlučivanju o pomoći lokalnim srpskim snagama u Hrvatskoj.'

Strogo poverljivi izveštaji JNA pokazuju da je ona imala kontrolu i komandu nad srpskim snagama, uključujući tu i pripadnike paravojnih jedinica, u Vukovaru za vreme opsade i masakra. Naređenja koja su se odnosila na subordinaciju svih snaga Armiji su bile upućene, u strogoj tajnosti, komandantima TO Vukovara i komandantu Šešeljevih jedninica. 'U strogoj tajnosti' u ovom slučaju zanči da su samo oni koji su apsolutno morali da budu upućeni u određenu odluku ili komandu bivali o njoj obavešteni.

Uz to, Thunens je kazao da je iz video-snimaka dobio apsolutnu potvrdu da su Arkanovi Tigrovi učestvoavli u ratnim operacijama oko Vukovara. Na videu se vidi general JNA Andrija Biorčević, koji hvali Arkana za dopris u borbama oko Vukovara: 'To je najveći doprinos Arkanovih dobrovoljaca. Neki ljudi kažu da sam ja u dosluhu sa paravojnim snagama. To nisu paravojne snage; to su ljudi koji su došli dobrovoljno da se bore za srpski narod.... Mi okružimo selo, oni uđu, ubiju sve koji odbijaju da se predaju, i idemo dalje.' (dvostruki prvod, sa Srpsko-hrvatskog na engleski, a onda ponovo na s-h, prim.prev.)

Kapetan JNA Miroslav Radić, komandant pešadijske jedinice, je u novinskom intervjuu ovako opisao sastav svojih snaga u kasnom novembru 1991: 'U jednom momentu, komandovao sam oko 500 ljudi različitih narodnosti, i različitih partijskih pripadnosti. Bilo je aktivnih vojnih lica, rezervista, četnika, i srpskih dobrovoljaca. Morao sam da ih ujednim pod jednom komandom da bih obezbedio pobedu.'

Dokumenti takođe osvetljavaju ulogu bivšeg četničkog vojvode Branislava Vakića, koji je izjavio: 'Na početku novembra 1991., mi, srpski četnici, smo ušli u Vukovar iz pravca Negoslavaca, na poziv JNA. Tada

smo od majora nekadašnje JNA, Veselina Šljivančanina, dobili oružje i saradivali smo sa njim, odnosno sa JNA.'

U izveštaju generala JNA, na kome stoji datum 19. 10. 1991., diskutuje se o situaciji sa Arkanovom dobrovoljačkom gardom. Izvor navodi da je Arkan trebao da dobije municiju, eksplozive, i granate iz srpskog Ministarstva unutrašnjih poslova. Navodno je komandant paravojnih jedinica zatim to raspodelio osoblju lokalnih ogranaka TO u regionu. U unakrsnom ispitivanju, Milošević je ustvrdio, ali nije uspeo da navede svedoka da se složi, da je Arkan bio pod kontrolom saveznog MUP-a (što je bilo nekada tačno, ali ne 1991-e godine!) i TO Republike srpska krajina i Vojske RSK.

Iz drugih dokumenata se vidi da je Kapetan Dragan (Dragan Vasiljković) radio za RSK, a da je bio pod komandom MUP-a Srbije. MUP Srbije je takođe angažovao paravojne formacije da obuču 'Martićevu policiju', zloglasnu lokalnu policijsku formaciju u RSK, koju je formirao Milan Martić, koga smatraju Miloševićevim čovekom. Martić je uz Miloševića u optužnici imenovan kao član zajedničkog kriminalnog poduhvata -- za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti. On je u pritvoru, gde čeka suđenje za druge optužbe.

Dokumenti takođe govore o tome kako su neke dobrovoljačke jedinice na lokalnom nivou bile stavljene pod kontrolu JNA, da bi učestvovala u pojedinim akcijama. Nakon neke takve operacije, bile bi stavljene pod kontrolu druge jedinice JNA. Thunens je svedočio da, čak i da je ovo bilo odlučeno na nižem nivou, informacija o takvoj organizaciji morala je da dopre do samog vrha lanca komande. Iz službenih dokumenata se vidi da su barem između 1993-e i 1995-e Milošević i Perišić dobijali dnevne izveštaje sa ratišta o aktivnosti snaga RSK. Nije jasno da li su i pre toga perioda dobijali izveštaje. U izveštajima su bile navedene sve informacije koje su se odnosile na učešće VJ u borbama, i koja materijalna pomoć je bila, ili nije bila, dostavljena RSK. Milošević tvrdi da takve izveštaje nije dobijao, i da čak nije u svom kabinetu imao ni jednog čoveka koji se bavio vojnim pitanjima. Svedok je rekao da ne tvrdi da je Milošević primio dokumente, nego samo da je njegovoo ime navedeno na njima, kao jedna od osoba kojoj su bili namenjeni.

Potvrđujući ono što se ranije čulo u sudnici, Thunens je rekao da se iz dokumentacije vidi da su penzionisani i aktivni oficiri JNA služili u TO RSK i u vojsci RSK, a da su plate, beneficije i staž dobijali od JNA. Milošević je rekao da su samo oficiri JNA koji su rodom iz Hrvatske i Bosne prelazili u lokalne TO, i to tek kada su napustili JNA.

Navodno 'dobrovoljna' distribucija vojnika u nove armije u njihovim rodnim krajevima je započeta na osnovu zahteva koga je general Mile Novaković uputio generalu Perišiću, šefu Generalštaba, da poduzme 'potrebne mere' da bude vraćen 81 oficir i rezervni oficir koji nisu pokazali spremnost da pređu iz JNA u Armiju RSK. U odluci od novembra 1993 stoji da vojna lica dodeljena Armiji RSK ne mogu da se vrate u VJ, na osnovu 'odluke Generalštaba VJ i Generalštaba Armije RSK...'

Thunens je posvedočio da su redovno održavani sastanci između Generalštaba VJ i Generalštaba RSK. Citirao je memorandum iz decembra 1993, u kome je pukovnik Armije RSK Čedo Radovanović najavio temu diskusije sledećeg sastanka dva generalštaba, koji je trebao da se održi 17.12. Osnovne teme su bile: komanda i kontrola, moral, obuka, mobilizacija i logistička podrška. Svedok je rekao sudu da slični memorandumu postoje za januar, februar i maj 1994. 'Iz njih se vidi da je koordinacija rađena u redovnim intervalima, i da je u pitanju bila standardna procedura,' zaključio je.

Osvrćući se na ulogu koju je JNA igrala u ratu u Bosni, Thunens je izvestio da se iz dokumentacije vidi da su snage koje su, na osnovu Vens-Ovenovog plana povučene iz Hrvatske, bile prebačene u Bosnu. Kada je Milošević rekao da se JNA prosto povukla na vlastitu obližnju teritoriju, svedok je odgovorio da je JNA pomagala lokalnom srpskom stanovništvu da se pripremi za predstojeći rat. U aprilu 1992, jedinice JNA su aktivno pomagale lokalnim srpskim snagama u vojnim operacijama protiv nesrpskih sela. U izveštaju se navodi da su MUP Srbije, Ministarstvo odbrane i JNA zajedno organizovali lokalne srpske snage TO u delovima u kojima je srpsko stanovništvo bilo u većini. Kada se JNA povukla iz Bosne, ostavila je za sobom znatno naoružanje, opremu i osoblje, koje je sve ostalo na raspolaganju bosanskim Srbima. U to vreme, u maju 1992, Bosnu su priznale kao nezavisnu državu Evropska zajednica, Sjedinjene američke države i Hrvatska.

Kada je JNA napustila Bosnu, nakon što su pomogli lokalnim Srbima da formiraju armiju, njihova je uloga izmenjena, ali su im i dalje pružali podršku i pomoć. Ipak, jedinice JNA (koja je tada preimenovana u VJ,) su i dalje učestvovala u ratnim operacijama. Jedna je bila u dolini Drine u ranom martu 1993. Armija B-H je uspela da zauzme zapadnu stranu reke, koja je predstavljala granicu između Bosne i Srbije. 'Uz učešće jedinica VJ, vatrenu podršku i opremu, Armija Republike srpske je započela seriju ofanziva u dolini Drine i oko Srebrenice do sredine marta 1993,' rekao je Thunens.

'I nakon maja 1992., VJ nije direktno učestvovala samo u ratnim operacijama u dolini Drine, uz granicu sa Srbijom,' nastavio je Thunens. Jedinice VJ su pružale podršku VRS u borbama protiv snaga Armije BH u okolini Sarajeva od oktobra 1993 do septembra 1994 u operaciji 'Pancir.' Svedok je istakao naređenje komande Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS svim jedinicama da 'izvrše operacije sa ciljem uspostavljanja povoljnih uslova za podelu Sarajeva na dva dela...' Te jedinice su uključivale i 120 boraca i

helikoptersku eskadrilu VJ.

U severo-istočnoj Bosni, u tzv. Bihaćkom džepu, bila je formirana specijalna jedinica 'Pauk' za brobu sa Petim korpusom Armije B-H. Jedinica koju je predvodio bivši oficir JNA Mile Novaković je koordinirala svoje akcije sa Vojskom srpske Krajine, sa specijalnim jedinicama MUP-a Srbije, sa VRS i sa snagama lojalnim Fikretu Abdiću. Na video-snimku jedinice su prepoznatljivi general Mile Mrkšić, bivši komandant specijalnih jedinica VJ, i načelnik Glavnog štaba VRS i pripadnik MUP-a Srbije, Radojica 'Kobac' Božović i Mihajlo 'Legija' Ulemek, bivši komandant Arkanove Garde, pripadnik Jedinica za specijalne namene Službe bezbednosti Srbije.

Osim što su direktno učestvovali u borbama, VJ je i obučavala vojno osoblje VRS, i slala oficire na službu u VRS i VSK. Oficiri su dobijali plate, beneficije i unapređenja unutar sistema VJ. U ranim danima nakon povlačenja JNA iz Bosne, 'VJ je obezbeđivala municiju, gorivo, i drugo što je bilo potrebno za upotrebu vojne opreme [koju je JNA ostavila za sobom]. Materijalna pomoć koju je VJ pružala VRS je bila kritična u ovom periodu, jer VRS gotovo da nije imala vojnu industriju, a nije ni bilo uvoza iz drugih izvora.'

Ubrzo nakon toga, Generalštab VJ i Glavni štab VRS su se sporazumeli o planu redovne dostave pomoći iz SRJ u RS, što je nazvano šifrom 'Izvor.' Izvorom je bila regulisana dostava do kraja rata.

U unakrsom ispitivanju, Milošević je zamerio svedoku što nije govorio o tome kako je JNA štitila narod i rastavljala zaraćene strane. Svedok je odgovorio: 'Na kraju leta 1991., misija razdvajanja je ustupila mesto misiji pružanja podrške lokalnim srpskim snagama, koje su bile podređene zajedničkoj komandi.'

Milošević je onda pokušao da napravi razliku između dobrovoljaca i pripadnika paravojnih jedinica, tvrdeći da su paravojske bile izvan lanca komande i da su bili na ratištu nelegalno. Thunens je ponovio što je rekao na direktnom svedočenju, da su 'grupe dobrovoljaca dejstvovala pod jedinstvenom komandom JNA u operacionim ili taktičkim grupama.' Njegova analiza, rekao je, je zasnovana na naređenjima JNA, na izveštajima službi bezbednosti, i na obaveštenjima za javnost koje je izdalo Ministarstvo odbrane. Kada je Milošević inistirao da su paravojne grupe koje nisu bile pod ničijom komandom, odgovorne za pljačke, svedok je rekao da je dužnost armije u takvim situacijama da uspostavi disciplinu, radi održanja kontrole i komande nad vlastitim jedinicama, i da armija u takvim slučajevima angažuje svoju vojnu policiju ili redovne jedinice. Ako zločini koje su počinili pripadnici paravojnih jedinica ne budu sankcionisani, pripadnici redovnih vojnih jedinica bi mogli da budu ohrabreni da i sami čine zločine.

Milošević je ukazao na naređenje komandanta Prve vojne oblasti, izdato 23. oktobra 1991., u kome se govori o potrebi da budu razoružani i uhapšeni pripadnici paravojnih jedinica. Thunens se osvrnuo na pismo koje je istog dana napisao potpukovnik Milan Eremija iz Gardijske jedinice, u kome piše o zločinima koje su počinili pripadnici paravojnih jedinica, uključujući zločin u selu Lovas, gde su zarobljenici bili prisiljeni da hodaju kroz minsko polje. Eremija je tražio da budu razoružane paravojne jedinice, i spomenuo je grupu Dušan Silni i poimenice neke četnike i Arkanove borce. Zaključio je: 'Vlasti Srbije moraju da se uključe u kampanju.' Ovaj dokumnt je već bio viđen na suđenju, uz svedočanstvo da razoružanje tih paravojnih jedinica ne bi bilo efikasno ako se u tome ne bi angažovale vlasti iz Srbije. Eremijino pismo je bilo objavljeno i u stranoj štampi.

Bilo je iznenađujuće da je Milošević sam sebi protivrečio kada je insistirao da su po zakonu samo legalne vlasti imale pravo da formiraju naoružane formacije, tako da nije bilo moguće tek tako formirati čete. U sledećoj pirueti, optuženi je tvrdio da su opozicione stranke formirale vlastite paravojne formacije, i tražio je od svedoka da se složi da vladajuća stranka to nije uradila. Svedok je odgovorio da su Arkan i kapetan Dragan, koji su predvodili paravojne formacije, bili povezani sa MUP-om Srbije i sa Ministarstvom odbrane. Zaključio je da su paravojne formacije koje su pripadale opozicionim strankama verovatno bile pod strožom kontrolom vlasti, koja je bila veoma zainteresovana za njihove aktivnosti.

Optuženi je onda obratio pažnju na dokaze iz kojih se vidi da su bivši oficiri JNA, nakon što su se priključili VRS ili VSK, i dalje dobijali plate i beneficije od VJ, preko dva administrativna centra koje je šef Generalštaba VJ, Momčilo Perišić, formirao specijalno u tu svrhu. 30-ti i 40-ti personalni centar su bili podređeni Odeljenju za personalna pitanja Generalštaba. Milošević je pokušao da pokaže da to nije dokaz da je VJ imala komandu i kontrolu nad vojnim operacijama VRS ili VSK, a Thunens je istakao da to nisu jedine veze, i da ih treba posmatrati uz druge dokaze, kao što su koordinacija dnevnih sastanaka i razmena dnevnih izveštaja sa ratišta. S obzirom na sve te dokaze, teško je posmatrati bilo VRS ili VSK kao samostalne vojne sile.

Možda je zato Milošević zatražio od svedoka da pokaže makar jedan dokument u kome načelnik Generalštaba VJ izdaje bilo kakvo naređenje glavnim štabovima VRS ili VSK. Tunens je ukazao na Perišićevo strogo poverljivo naređenje od 7. decembra 1994., u kome je preneo Miloševićovo naređenje Milanu Martiću, koji je tada bio predsednik RSK, i generalu Milanu Čeleketiću, načelniku Glavnog štaba VSK. U naređenju stoji:

'Po naređenju Predsednika Srbije, Slobodana Miloševića, hitno obezbediti prolazak humanitarne pomoći

UNPROFOR-a u zapadnu Bosnu (sa snagama u Bihaćkom džepu,) iz dva razloga: 1. Zato što si ti, Milane Martiću, to obećao Jasušiju Akašiju, i 2. zato što o tome ovisi odluka UNPROFOR-a da se povuče iz zapadne Bosne. Pismeno obavestiti UNPROFOR (Akašija) još večeras (7.12.1994.) da će to da bude urađeno, i onda uradite.' (dvostruki prevod, sa srpko-hrvatskog na engleski, a onda ponovo na s-h.) Na kraju naređenja stoji još da Martić u osam ujutro sutradan treba da izvesti Miloševića da je 'zadatak obavljen.'

Milošević se pobunio da to nije bio naređenje nego uputstvo, i da je u pitanju pogrešan prevod teksta na engleski. Thunus je odmah odgovorio da u jednoj uredbi JNA stoji da je 'uputstvo' isto što i 'naređenje', i da u vojnoj terminologiji uopšte instrukcija znači naređenje. Što se tiče drugih dokumenata, svedok je potsetio da RS, Srbija i Crna Gora ne saraduju sa Međunarodnim sudom u obezbeđivanju tih dokumenata. Drugim rečima, oni možda postoje, ali njima sud nema pristupa.

Pri kraju unakrsnog ispitivanja, optuženi je pokušao da obori tvdnju iznetu u izveštaju da je on bio obavешten o zločinima, ali da nije ništa učinio da kazni počinoce. Jedan od dokumenata koje je tužilaštvo iznelo bilo je pismo koje je Helsikni Voč (Helsinki Watch) 21. jaunara 1992. uputio Miloševiću i generalu Blagoju Adžiću, koji je obavljao dužnost sveznog ministra odbrane. U pismu stoji da su se istraživači Helsiki voča uverili u tačnost izveštaja o ozbiljnim prekršajima humanitarnog prava u Hrvatskoj za koje su odgovorni Vlada Srbije i JNA, uključujući 'masovna ubistva, nekontrolisanu upotrebu neproporcionalne sile protiv civilnih ciljeva, mučenja i zlostavljanje zarobljenika, nestanke i uzimanje talaca, proterivanja i prisilno preseljavanje stanovništva, i ubijanje novinara.'

U svoju odbranu, Milošević je citirao odgovor kojeg je sastavio njegov šef kabineta, Goran Milinović. Milinović je rekao da zločini nisu počinjeni na teritoriji Srbije, te da prema tome Srbija ne može da bude odgovorna, i da će Predsednik Srbije da zatraži od nadležnih službi da sprovedu istragu da utvrde da li je i jedan građanin Srbije učestvovao u takvim zločinima, i da će takva osoba biti dovedena pred sud. Thunens je upozorio sud na izveštaj Helsinki voča (koji je tada poromenio ime u Hjuman Rights Watch/Helsinki) iz 1995. godine, koji se odnosio na suđenja za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji. Govoreći o RSK, izveštaj je naveo samo jedan primer gde je pojedinac bio optužen za ratne zločine. 'Nedavno je jedan vojnik RSK osuđen za zločine protiv šest ne-Srba u okolini Vukovara.' U izveštaju se dalje navodi da je samo jedan građanin SRJ optužen za ratne zločine, i da je suđenje već dva puta odloženo. Tunens je napisao: 'U izveštaju se izražava zabrinutost da li Vlada SRJstvarno ima nameru da u domaćim sudovima sudi ratnim zločincima.'

U izveštaju gospodina Tunensa se spominje major Veselin Šljivančanin, komandant VJ u Vukovaru, koji je, premda osumnjičen za ratne zločine, unapređen u generala. Milošević je rekao da su istražene optužbe protiv Šljivančanina, i da je oslobođen odgovornosti pred vojnim sudom. Tunens je rekao da je Šljivančanin, koji se nalazi u pritvoru u Hagu i čeka početak suđenja, bio optužen za ratne zločine u doba kada je unapređen u SRJ.

Iznošenje ovakvog tipa dokumenta deluje dosadno, jer nema drame koju donose direktna svedočenja. Ali, ovo je izuzetno važan deo procesa. Dokumenti koje je izneo gospodin Tunens ukazuju na upletenost Srbije i SRJ u ratove i ratne zločine u Hrvatskoj i u Bosni. Ne samo da su srpske i jugoslovenske vlasti (VJ, Ministarstvo odbrane, MUP) davali materijalnu i finansijsku podršku lokalnim srpskim snagama, nego su im pomogli da formiraju armije, dali su im oficire, koordinisali njihove akcije i čak učestvovali (VJ direktno i preko paravojnih jedinica) u ratnim operacijama na teritoriju drugih država. VJ je imala komandnu kontrolu na RSK, njenom TO i nad raznim paravojnim jedinicama, koje su uglavnom dolazile iz Srbije.

Stvara se slika o ogromnom aparatu, čiji su sastavni delovi bili JNA, VSK, VRS, MUP Srbije, lokalne jedinice TO, policija i paravojne grupacije. Različiti delovi tog aparata su imali posebna imena i identitete, ali su funkcionisali kao jedinstven, dobro uhodan sistem. Nisu svi istovremeno učestvovali u svim operacijama, ali su imali zajednički cilj i svrhu -- stvaranje etnički čiste teritorije koja će jednog dana biti ujedinjena.

Milošević, prdsednik Srbije i njene najmoćnije političke stranke i najuticajniiji čovek u regionu, nije stajao sa strane, potpuno neobavešten o tome šta radi ovaj ogroman aparat. On je bio de jure na vrhu lanca komande nad snagama MUP-a koje su se borile u Hrvatskoj i Bosni pod komandom JNA. Osim što je kontrolisao JNA preko Predsedništva Jugoslavije do finalnog raspada države, Milošević je imao i de facto kontrolu nad VJ kada je ona formirana. Iako je, izgleda, ostavio malo fizičkih tragova, njegova se ključna uloga vidi iz reči svedoka, i iz analize događaja na koje je uticao ili ih kontrolisao.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Serbia](#)
[Kosovo](#)

Topic: [War crimes](#)

Focus: [Coalition for International Justice \(CIJ\) Trial Reports Archive \(Bos-Hrv-Srp\)](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/%C5%A1ta-govore-vojni-dokumenti>